

„Посебан ниво братских осећања“: Како се развијају односи између Руске Православне и Маланкарске Цркве?

У јулу 2025. године у Московској духовној академији одржан је четврти састанак радне групе за координацију односа између Руске Православне и Маланкарске Православне Сиријске Цркве. У интервјуу за портал „Bogoslov.ru“ митрополит Абрахам Мар Стефанос, јерарх Маланкарске Цркве и митрополит Епархије Велике Британије, Европе и Африке, говорио је о развоју овог дијалога, растућем поштовању Свете Матроне Московске у Индији и изазовима са којима се суочава древна Црква Светог Томе у доба глобалних миграција.

Ваше Високопреосвештенство, прво питање се тиче радне групе за координацију односа између Руске Православне и Маланкарске Цркве. Њена прва седница одржана је 2020. године у Котајаму у Индији, а друга 2023. године у Москви. Како се развијају односи и какве је резултате група постигла?

Желео бих да вас подсетим како је све почело. У септембру 2019. године званична делегација наше Цркве, на челу са почившим Његовом Светошћу Василијем Мар Томом Павлом II, посетила је Русију. Током личне аудијенције два предстојатеља су изразила спремност да оснују заједничку радну групу.

Значајан догађај била је заједничка посета болници Алексеја, на иницијативу Патријарха Кирила. Ово у почетку није било планирано, али је Одељење за спољне црквене послове све брзо организовало, и ми упутили смо се из Даниловског манастира. Ово путовање је постало полазна тачка. Убрзо су оба предстојатеља једногласно одобрила предлог, а први сусрет се одржао у Индији следеће године.

Од тада наши дугогодишњи добри односи су добили званично признање и постали су ближи нашој пастви. У доба друштвених мрежа вести се брзо шире, а многи млади људи су се више заинтересовали за ову област.

Која питања се тренутно разматрају током консултација и какви су планови за будућност?

На недавној четвртој седници утврдили смо састав учесника са сваке стране, нацрт дневног реда и будуће планове. Фокусираћемо се првенствено на званичне консултације између наших црквених породица, које су почеле дијалозима у Орхусу (1964) и Шамбезију (1993). Такође смо прегледали договорене изјаве и разговарали о будућим изгледима.

Планирамо да аналитички испитамо одређене аспекте Литургије са обе стране, а Маланкарска Црква ће посебно спровести критички осврт на каноне 4., 5., 6. и 7. Васељенског сабора. То су наши први задаци у будућности.

Маланкарска Црква шаље студенте на студије у богословске школе Руске Православне Цркве. Колико дуго постоји ова традиција? Колико студената из Индије тренутно студира у руским богословским школама?

Традиција образовања наше омладине у богословским школама Руске Православне Цркве започела је у СССР-у. Садашњи католикос наше Цркве је дипломирао на Лењинградској духовној академији. Тамо је студирао када је Патријарх Кирил био ректор. Настављамо да шаљемо студенте на студије теологије, музике и иконографије, претходно их одабравши из наших богословија.

Не могу дати тачан број студената из Маланкарске Цркве који тренутно студирају у Русији, али знам да је један студент недавно добио диплому Московске духовне академије, након што је студирао на одсеку за црквено појање. Два наша студента су такође успешно одбранила мастер након две године студирања руског језика у Санкт Петербургу.

У којим још земљама студирају студенти ваших теолошких школа?

Имамо студенте на Папском универзитету у Риму, универзитетима у Гетингену, Бону и Ерфурту у Немачкој, а један завршава докторат у Лувену.

Имате две богословије у Индији. Колико студената дипломира сваке године?

У просеку око 50 из обе. Богословија у Нагпуру (Северна Индија) има мисионарски фокус. Тамо студирају и жене, које могу да раде у парохијама или предају у богословијама. У Котајаму уче само мушкарци, будући свештеници или професори.

Која је теолошка тема данас најрелевантнија за Маланкарску Цркву?

Индијски контекст је сложен: мултикултуралан, вишејезичан и мултиконфесионалан. Кључни изазов је очување православног сведочанства у таквим условима. Још једно горуће питање је припрема свештенства за рад у стално растућој дијаспори. Наши млади теолози су фокусирани на то како да буду сведоци у мултикултуралном окружењу, а да истовремено одговоре на изазове миграције.

Ваше Високопреосвештенство, какви су ваши односи са другим хришћанским заједницама у Индији: са другим православним јурисдикцијама, католицима и протестантима?

Као хришћански следбеници Светог Томе, остали смо уједињена заједница све до доласка Португалаца у XVI–XVII веку. Управо у XVII веку смо доживели прву поделу, након чега су настала неслагања, често због интервенције Црква ван Индије.

Као што сте с правом приметили, сада у Индији постоје разне хришћанске цркве, и таква разноликост понекад може бити тешка. Нажалост, имали смо искуства која противрече истинском сведочанству хришћанства, али не бих рекао да је будућност безнадежна. Гледамо у будућност са надом!

Имамо дијалогски однос са Католичком Црквом, а постојао је и двосмерни дијалог са лутеранима, који је, међутим, у неком тренутку застао. Истовремено, свуда имамо „дијалог живота“, пошто живимо у мешовитом друштву, а људи и парохије међусобно комуницирају.

Да ли је структура дијалога са другим верама у Индији слична односима са Руском Црквом?

Рекао бих да је донекле другачија. Морам признати да имамо потпуно другачији ниво братских осећања са Руском Православном Црквом. Али технички гледано, наш дијалог са Папским саветом за промоцију хришћанског јединства Католичке Цркве има историју дугу 25 година. Имамо три потписана споразума и он прати јасну агенду. До сада смо одржали само четири седнице са Руском Православном Црквом, али се надамо да ће их бити више у будућности.

Да ли су житија руских светаца преведена на малајалам? Да ли су руски свеци познати вашој пастви?

Не бих користио реч „поштовање“ за свеце. Боље је рећи општење, учешће у њиховим животима.

Ако говоримо о конкретним житијима светаца, осим „Добротољубља“, ниједно није посебно преведено. Али добра ствар је што је енглески у нашој заједници *lingua franca*, тако да свако ко озбиљно доживљава читање може да их чита у оригиналу или у енглеском преводу.

Можда ће вас занимати да знате да је после 2019. године Света Матрона постала веома популарна у нашој Цркви. То је било због личног поштовања Матушке Матроне од стране почившег Његове Светости Василија Мар Томе Павла II. Ово поштовање се брзо проширило. И ја лично имам молитве Светој Матрони преведене на малајалам, које чувам у свом молитвенику и свакодневно читам. Познајем много људи који су лично посвећени Матронушки. Пре своје смрти Његова Светост је сведочио да је имао визију Свете Матроне што је променило његов духовни пут, тако да, њено поштовање дефинитивно расте.

Знамо и за Свету Ксенију Петроградску и Светог Серафима Саровског... Наш народ, посебно студенти, упознаје се са њима првенствено кроз литературу. Не видим теолошке препреке за прихватање светаца из других Православних Цркава.

Кад смо већ код монаштва: раније су се разматрали планови да Маланкарски монаси дођу у Русију како би се упознали са руским монашtvом. Да ли су остварени?

Да. Једно од највећих достигнућа била је посета две наше монахиње. Дошле су током руске зиме, стекле богато искуство и сада су практично русофилке. Духовна динамика руског монаштва је веома повољно примљена у нашој Цркви. Немамо много монаха и монахиња, али свакако знамо снагу монашке традиције Руске Православне Цркве, посебно изванредни раст у постсовјетском периоду. Много смо размишљали о томе на нашим билатералним састанцима, а сада имамо неколико монаха који посећују манастире овде. Они сведоче да су дубоко духовно мотивисани и импресионирани монасима Руске Православне Цркве. Слава Богу!

Како изгледа литургијска недеља за просечног парохијана? По чему се разликује од руске традиције?

За верника све је усмерено на недељну Литургију. Све је концентрисано око недељне Евхаристије. Починемо са свакодневним службама: јутрењем, трећим и шестим часом, а затим Божанском Литургијом. То је најмање три сата.

Да ли постоји служба у суботу увече?

Вечерње је обавезно у суботу увече. У нашој традицији, која следи западносиријски обред, литургијски дан почиње вечерњим молитвама претходног дана. На пример, недеља почиње вечерњим у суботу. Дакле, припрема почиње вечерњим. У нашим манастирима и богословијама, тишина се поштује после повечерја као део припреме за Евхаристију. За причеснике је обавезан шесточасовни пост пре Причешћа.

Каква је припрема за Причешће? Да ли постоје посебне молитве? Шта је са постом, да ли је то само шесточасовни пост?

У нашој усменој традицији и пракси увек постоје припремне молитве. Постоје и писане молитве. Понекад прописане обавезне молитве чита ђакон, а причесници их понављају. Неки то раде сами.

Ово је такође питање личне побожности. Што се тиче поста, шест сати је обавезни минимум, а све изнад тога зависи од појединца. Неке породице имају своје посебне праксе.

У руској традицији исповест је обавезна пре причешћа. Да ли је исто у Маланкарској Цркви?

Ми веома озбиљно схватамо тајну исповести. Али, у ствари, после 1980-их, број причесника се повећао, а Црква је увела молитву опроштаја, коју чита свештеник. Дакле, према нашој пракси, сваки причесник мора да приђе свештенику и прими опроштај пре него што прими Причешће.

Али то не замењује формално исповедање?

Не, не замењује свету исповест. Исповест постоји, а свештеник одлучује када је потребна.

Колико често се исповеда просечна особа?

Имамо црквену повељу која прописује, на пример, да се чланови парохијског савета исповедају најмање једном годишње. То је обавезно. Генерално, учесталост зависи од личне посвећености појединца.

На ком језику се служи Литургија? Сиријском?

На малајаламском, нашем матерњем језику. Прешли смо на њега пре око 100 година. Већина наших литургијских текстова је преведена на малајалам. У дијаспори је слика другачија. Користимо два језика: енглески и малајалам. Мигранти прве генерације очигледно више воле да слушају Литургију на свом матерњем језику. Тако се осећају удобније, а и они не прихватају одмах промену. Али друга и трећа генерација, како одраста, има потребу за преласком, посебно на енглески језик. Имамо генерацију која говори немачки језик и одраста у Немачкој, и почели смо озбиљно да разматрамо превођење литературе недељних школа на немачки. У дијаспори доживљавамо прелазни период. На пример, у америчким епархијама, наше младо свештенство је урадило изузетан посао. Превели су и препевали литургијске текстове са западносиријског на енглески. Има чак и више таквих текстова него што их тренутно има на малајаламском. Ово је велико достигнуће. Веома се дивим младом свештенству. Такође су развили апликацију, мислим да се зове LRD (Liturgical Resources Development). Она постаје веома популарна међу младима у дијаспори јер садржи аудио записе. Људи могу да слушају литургијске службе током дана, чак и

док возе, у складу са временским зонама. Ово је диван допринос нашег свештенства у дијаспори.

Ваше Високопреосвештенство, шта мислите да је горуће питање са којим се данас суочава Маланкарска Црква?

Рекао бих дијаспора и миграције. Црква има дуг пут пред собом у молитвеном и стратешком планирању своје будуће службе у дијаспори.

Имамо и традиционално питање: шта бисте пожелели студентима Московске духовне академије?

Ох, поновио бих оно што сам рекао. Имате дивну литургијску традицију, која обухвата Свето писмо, црквене оце и саме литургијске текстове. Зато бих рекао: живите њоме, доживите је, пригрлите је у свом срцу и никада се нећете покајати! У свему ћете видети Христа, оваплоћену Реч Божију! Промениће се ваше разумевање живота, а тада ћете бити истински сведок Христов до окончања века.

Фотографије: Викторија Јермолајева

(скраћена верзија интервјуа)